

Motion till riksdagen 2021/22:4420

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

med anledning av skr. 2021/22:107 Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en nationell handlingsplan avseende att motverka hot om våld, våld och övergrepp mot barn och unga i syfte att stärka det suicidpreventiva arbetet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera våldsutsatta barns tillgång till rehabilitering i syfte att stärka det suicidpreventiva arbetet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram och genomföra en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal rörande suicid via larmnumret 112 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det nationella suicidpreventiva arbetet genom att genomföra Riksrevisionens rekommendationer till regeringen och myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I denna skrivelse redovisar regeringen sin bedömning och avsikt att anse granskningsrapporten från Riksrevisionen som slutbehandlad – trots Riksrevisionens metodiska granskning, tydliga slutsatser och konkreta rekommendationer i rapporten Statens suicidpreventiva arbete – samverkan med verkan? Riksrevisionens övergripande slutsats handlar om att statens arbete med suicidprevention inte varit tillräckligt effektivt.¹

¹ Riksrevisionen, granskningsrapport RiR 2021:26. Statens suicidpreventiva arbete – samverkan med verkan? Se s. 5.

Riksrevisionen bedömer att regeringen under lång tid inte har varit aktiv i styrningen av det suicidpreventiva arbetet. Den nationella styrningen av det suicidpreventiva arbetet bör vara utformad så att de gjorda insatserna medför konkreta och varaktiga resultat. En viktig del i det arbetet är att myndigheter får tydliga och långsiktiga uppdrag. Detta ställer krav på regeringens förmåga att styra.² Granskningsrapporten visar emellertid att styrningen inte har varit aktiv.

Riksrevisionen rekommenderar att regeringen ska ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via 112 för att underlätta för blåljusverksamheter att fatta beslut vid uttryckning. Därutöver rekommenderar Riksrevisionen att regeringen ska se till att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) medverkar i det nationella suicidpreventiva arbetet, både i det kommande strategiarbetet och som stödjande myndighet till de kommunala räddningstjänsterna.³

Riksrevisionen rekommenderar därtill att regeringen ser till att Trafikverket följer upp insatser som myndigheten har vidtagit för att uppnå halveringsmålet för omkomna på statliga järnvägar och utvärderar åtgärdernas resultat. Syftet med uppföljningen bör vara att ta reda på varför insatserna inte har haft effekt. Regeringen bör också se till att Trafikverket ökar graden av systematik i de åtgärder som vidtas.⁴

Regeringen skriver att den välkomnar Riksrevisionens granskning och anser att rapporten utgör ett viktigt bidrag i det fortlöpande arbete som regeringen bedriver i syfte att utveckla och förbättra det suicidpreventiva arbetet. Regeringen anför att det framtagna suicidpreventiva handlingsprogrammet och den tillhörande visionen beslutades redan under 2008. Sedan dess har ett flertal regeringar ansvarat för det nationella suicidpreventiva arbetet, och fr.o.m. 2014 har regeringen betonat att den kontinuerligt intensifierat insatserna inom området.⁵

I själva verket konstaterar emellertid regeringen som vanligt att den kritik som Riksrevisionen för fram i form av slutsatser och rekommendationer är onödiga eftersom allt nödvändigt arbete redan pågår i Regeringskansliet. Trots att Riksrevisionens slutsatser är mycket konkreta och rekommendationerna användbara väljer regeringen att anse behandlingen av granskningsrapporten som avslutad och att det inte finns någon anledning att följa Riksrevisionens rekommendationer. Det är djupt beklagligt och oacceptabelt.

Det är talande för hur denna regering passivt följer skeenden i stället för att aktivt ta nationellt ledarskap och ansvar för att styra och leda det viktiga övergripande nationella suicidarbetet. Det är emellertid samtidigt också definitivt så att den tidigare borgerliga regeringen borde ha gjort mer för att genomföra den fastlagda visionen och handlingsprogrammet för det nationella suicidpreventiva arbetet.

Arbetet med det nationella suicidpreventiva arbetet måste nu intensifieras. Nedan redogör vi för hur Moderaterna vill att statens suicidpreventiva arbete ska stärkas med ett tydligt nationellt ledarskap och ansvarstagande i syfte att aktivt styra och utveckla arbetet. Det krävs konkreta reformer över ett brett spektrum för att kunna åstadkomma det Riksrevisionens granskningsrapport visar ännu inte har genomförts.

² Ibid, se s. 80.

³ Ibid, se s. 85.

⁴ Ibid, se s. 85.

⁵ Regeringens skrivelse 2021/22:107 Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete. Se s. 7.

Det nationella suicidpreventiva arbetet ska utvecklas och förbättras – stärk barns trygghet och psykiska hälsa

Alla barn och unga har rätt att få känna trygghet. Den tryggheten växer sig stark av att det finns tillit till såväl den egna familjen som att samhället bidrar till att alla barn och unga ges rimliga trygga uppväxtvillkor. Det är vår riktning och strävan. Allt annat vore att ha för låga ambitioner. Inget barn ska lämnas i sticket. Så är det emellertid inte i dag.

Barnens rätt i samhället (Bris) visar i sin årsrapport att våld har blivit en del av våra barns vardag. Bris visar tydligt hur det finns ett samband mellan barn som utsätts för våld i hemmet och att bära på självmordstankar eller t.o.m. att försöka ta sitt liv. Det framgår vidare att Bris förra året tog emot över 9 000 samtal från barn som sökt stöd och hjälp eftersom de drabbats av hot om våld, våld, övergrepp och kränkningar.⁶

Ta fram och genomför en nationell handlingsplan – staten ska ta ett aktivt ansvar för styrningen

Nu behövs det en kraftfull mobilisering för att skydda alla barn i Sverige från våld och hot om våld, övergrepp och kränkningar. Moderaterna föreslår att det tas fram och genomförs en nationell handlingsplan avseende att motverka hot om våld, våld och övergrepp mot barn och unga. Det krävs ett nationellt ansvarstagande, styrning och samordning av samarbetet mellan socialtjänst, polis, skola, psykiatri, vården och ideella sektorn gällande stöd och behandling för barn som utsatts för hot om våld, våld eller övergrepp. Staten behöver ta ett mer aktivt ansvar för styrningen av det nationella suicidpreventiva arbetet.

Stärk våldsutsatta barns tillgång till rehabilitering

Moderaterna föreslår att regeringen ska ge i uppdrag att ta fram en plan i syfte att våldsutsatta barn ska ges tillgång till den rehabilitering som krävs för att återfå förmågan att leva ett normalt liv, vilket fått sig en knäck av det våld och de övergrepp som dessa barn utsatts för. Staten behöver ta ett mer aktivt ansvar för styrningen av det nationella suicidpreventiva arbetet.

Säkerställ nationell finansiering av stödlinjen för barn, 116 111

Moderaterna föreslår att den nationella stödlinjen 116 111 ges ett långsiktigt årligt nationellt stöd i form av 20 miljoner kronor. Barnens rätt i samhället (Bris) är en av grundarna till Child Helpline International (CHI), ett nätverk med 183 hjälplinjer för barn i 142 länder. Bris är den enda svenska organisationen med medlemskap i detta nätverk.⁷ Vi anser att det är naturligt att Bris även fortsättningsvis är den organisation som handhar och administrerar den nationella stödlinjen för barn, 116 111. Den är ett viktigt redskap i det samlade nationella suicidarbetet.

Den nationella stödlinjen bemannas av utbildade kuratorer. Detta är centralt för att säkerställa professionalitet i bemötandet och det stöd som ges till barnen som kontaktar stödlinjen via chatt, mejl och telefon. Att stödlinjen är öppen dygnet runt underlättar för

⁶ Bris årsrapport för 2021 Våld – en del av barns vardag.

⁷ Bris.

andra aktörer såsom socialjour och barn- och ungdomspsykiatri att kunna hänvisa barnen till den nationella stödlinjen som ett viktigt komplement till deras egen verksamhet. En årlig nationell öronmärkt finansiering av den nationella stödlinjen kommer att ge tryggare förutsättningar som kan bidra till fler utbildade kuratorer.

Ta fram och genomför en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal rörande hot om suicid via larmnumret 112

Moderaterna föreslår, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, att regeringen ska ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som avser hot om suicid via larmnumret 112 – detta för att förbättra möjligheterna att akut hjälpa barn och unga som överväger självmord och underlätta för blåsljusverksamheter att fatta snabba beslut vid uttryckning.

Räddningstjänstens verksamhet är viktig för det lokala suicidförebyggande arbetet. Av Riksrevisionens granskning framgår att kommuner har olika förutsättningar för att arbeta operativt och förebyggande med suicidprevention. Granskningen visar att det saknas en enhetlig nationell hantering av samtal till 112 som rör hot om suicid. Det har betydelse för både individ och samhälle att ha en enhetlig hantering av larmsamtal som rör hot om suicid. En enhetlig hantering kan ha inverkan på hur ärendena slutar.

Förstärk det nationella suicidpreventiva arbetet – genomför Riksrevisionens rekommendationer

Moderaterna föreslår att Riksrevisionens rekommendationer till regering och myndigheter genomförs. Det handlar om behovet av att kunna metodiskt stärka det nationella suicidpreventiva arbetet. Riksrevisionens samlade bedömning i sin granskningsrapport visar att statens arbete med suicidprevention inte är tillräckligt effektivt. Åtgärder som föreslås handlar bl.a. om vikten av att i vården följa upp suicidhändelser på en aggregerad nivå i syfte att bidra till vårdverksamheters patientsäkerhetsarbete och därmed öka lärandet. De handlar även om att säkerställa ett förbättrat stöd gällande kunskap inom suicidprevention. Ett sätt att bidra till ett förbättrat stöd är att kunskapsstöden som tas fram är konkreta, användbara och tillgängliga för verksamheter som arbetar med suicidprevention.

Sammanfattningsvis föreslår vi att riksdagen beslutar att regeringen ska genomföra följande rekommendationer från Riksrevisionen:⁸

- Ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via 112 för att underlätta för blåsljusverksamheter att fatta beslut vid uttryckning.
- Se till att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap medverkar i det nationella suicidpreventiva arbetet, både i det kommande strategiarbetet och som stödjande myndighet till de kommunala räddningstjänsterna.
- Se till att Trafikverket följer upp och utvärderar insatser som myndigheten har vidtagit för att uppnå halveringsmålet för omkomna på statliga järnvägar. Syftet med

⁸ Riksrevisionen, granskningsrapport RiR 2021:26 Statens suicidpreventiva arbete – samverkan med verkan? Se s. 6–7.

uppföljningen bör vara att ta reda på varför insatserna inte har haft effekt. Regeringen bör också se till att Trafikverket ökar graden av systematik i de åtgärder som vidtas.

Sammanfattningsvis föreslår vi att riksdagen beslutar att regeringen ska säkerställa att berörda myndigheter genomför följande rekommendationer från Riksrevisionen:⁹

- Se till att den kommande strategin inom psykisk hälsa och suicidprevention tas fram så att den blir styrande och relevant för arbetet.
- Förbättra stödet för implementering av kunskap inom suicidprevention. Ett sätt att bidra till bättre stöd för implementering är att se till att kunskapsstöden är konkreta, användbara och tillgängliga för verksamheter som arbetar med suicidprevention.
- Följ upp suicidhändelser i vårdverksamheter på en aggregerad nivå i syfte att bidra till vårdverksamheters patientsäkerhetsarbete och därmed öka lärandet. Det gäller särskilt mot bakgrund av risken för ökad psykisk ohälsa när pandemin är över.

Inför en lagstadgad vårdgaranti – ta bort köerna hos BUP

Moderaterna föreslår att det införs en lagstadgad vårdgaranti gällande BUP med innebörden att barn som mår psykiskt dåligt och behöver hjälp och stöd ska få det inom maximalt 30 dagar. Och inom ytterligare maximalt 30 dagar ska de få den behandling som behövs. För att sätta tryck på att denna garanti efterlevs ska möjligheter till kännbara sanktioner och viten kopplas till den lagstadgade vårdgarantin. Det är inte rimligt att nuvarande målsättningar gällande väntetider hos BUP inte är i närheten av att uppfyllas.

Inför laglig rätt till digitala vårdmöten inom hälso- och sjukvården och BUP

Moderaterna föreslår att det i patientlagen ska fastslås bestämmelser om att hälso- och sjukvården och BUP ska erbjuda patienten möjlighet till digitala vårdmöten. En god tillgänglighet handlar bl.a. om att vården och psykiatrin ska vara tillgänglig på patientens villkor. Som patient ska man alltid ges möjlighet att möta vården digitalt om ett fysiskt besök inte krävs utifrån ett medicinskt perspektiv. Att barn i behov av hjälp och stöd från utbildade psykologer och kuratorer kan få digital vård i syfte att snabbare få hjälp med tanke på de långa väntetiderna inom BUP är en viktig del i varför vi föreslår införande av laglig rätt till digitala vårdmöten inom hälso- och sjukvården och BUP.

Säkerställ mer resurser till BUP

Moderaterna föreslår att delar av kömiljarderna kopplas till en lagstadgad vårdgaranti riktad till barn- och ungdomspsykiatrin med syfte att korta köerna. I ett första steg handlar det om 500 miljoner kronor per år. Tillgängligheten måste bli bättre, både vad gäller första linjens insatser och inom barn- och ungdomspsykiatrin. Första linjens insatser bör ske utifrån metoder som är dokumenterat verkningsfulla och kan ske inom ramen för t.ex. en vårdcentral och rikta sig främst till barn och unga som har symptom på psykisk ohälsa och riskerar att drabbas av allvarigare besvär eller psykisk sjukdom,

⁹ Ibid. Se s. 7.

medan BUP erbjuder specialiserad vård. Båda formerna av vård är avgörande för att öka barns trygghet och förbättra deras psykiska mående. Det visar t.ex. Socialstyrelsens kartläggning av första linjens verksamheter för barn och unga med psykisk ohälsa och Sveriges Kommuner och Regioners kartlägningsrapport om första linjen för barns och ungas psykiska hälsa.

Stärk socialtjänstens personal med skydd och utbildning

Moderaterna föreslår att socialtjänsterna ska stärkas med skydd och med utbildning. Det öppna demokratiska samhället hotas när desinformation sprids om socialtjänstens arbete. Socialtjänstens personal måste få det skydd och den utbildning som de behöver för att kunna stå emot de hot och misstänkliggöranden som försvårar deras viktiga arbete med att skydda barn som far illa. Det handlar t.ex. om att förbättra skyddet av personuppgifter gällande personal inom socialtjänsten som arbetar med särskilt känsliga fall. Därutöver ska det straffrättsliga skyddet förbättras gällande hot, hot om våld och våld riktat mot socialtjänstens personal. Vi kan inte tillåta att personal inom socialtjänsten känner sig otrygghet i sin yrkesroll, och vi kan inte ha första och andra klassens barnrättigheter. Svensk lag gäller alla barn hela tiden, oavsett exempelvis familjeförhållanden och bostadsort.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Heindorff (M)

Ulrika Jörgensen (M)

John E. Weinerhall (M)

Noria Manouchi (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Ann-Britt Åsebol (M)